

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ (А.З.Підгорний)

« _____ » _____ 2016 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика»

за темою:

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Виконавець

студентка ІV курсу обліково-
економічного факультету

Авраменко М. С. _____
(підпис)

Науковий керівник

к.е.н., доцент Ольвінська Ю. О.

_____
(підпис)

Одеса 2016

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Авраменко Маргарити Сергіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

«СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ»

(назва випускної роботи)

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2016 рік

Випускна робота складається з трьох розділів.

У роботі розглядаються теоретичні основи вивчення та методологічні основи статистичного дослідження стану та розвитку освіти. Проведено статистичний аналіз показників стану і розвитку освіти в Україні за період з 2010 року до 2015 року, зокрема: проаналізовано рівень грамотності населення України, розглянуто сукупний індекс рівня освіти за методологією Програми розвитку ООН і наведено рейтинг України за цим показником серед інших країн світу у 2016 році; проаналізовано динаміку витрат на освіту, у тому числі з Державного бюджету, з місцевих бюджетів і з консолідованого бюджету; проведено аналіз мережі та ступені охоплення дітей відповідного віку дошкільними навчальними закладами; проаналізовано динаміку і структуру загальноосвітніх навчальних закладів, кількості учеників та учителів, мережі професійно-технічних закладів, кількості учнів у них і випуску кваліфікованих робітників; проведено аналіз показників вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації; визначено тенденції, притаманні системі освіти в Україні.

Ключові слова:

Освіта, дошкільна освіта, середня освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	6
1.1. Державна політика України у сфері освіти	6
1.2. Система освіти в Україні, її структура та основні показники	12
1.3. Статистичні показники системи дошкільної та загальної середньої освіти	22
1.4. Статистичні показники системи професійно-технічної та вищої освіти	27
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ	32
2.1. Статистичні методи аналізу середніх величин, структури і динаміки показників системи освіти	32
2.2. Індексний метод аналізу	46
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЗА 2010 – 2015 роки	51
3.1. Статистичний аналіз рівня освіти населення України	51
3.2. Статистичний аналіз показників стану та розвитку дошкільної та загальної середньої освіти в Україні	57
3.3. Статистичний аналіз показників стану та розвитку професійно-технічної освіти в Україні	66
3.4. Статистичний аналіз показників стану та розвитку вищої освіти в Україні	70
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Актуальність теми випускної роботи. Освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. У поняття «освічена особа» кожна епоха вклала свій зміст. Проте завжди воно ґрунтувалося на здатності людини не тільки до активного засвоєння накопичених знань і досвіду, але й до самостійного вироблення нового мислення. Освіта – це певна сукупність систематизованих знань, навиків і переконань, одержаних окремими індивідами і суспільством в цілому завдяки відповідній системі навчання або самонавчання.

Державна політика України у сфері освіти визначається Законодавством України, яке базується на Конституції України [1]. Основою державної політики України у сфері освіти є «Закон про освіту», прийнятий Верховною Радою у 1991 році, із змінами, внесеними згідно з Декретами і Законами протягом 1993–2015 років [2]. Відповідно до цього Закону прийнято Закони України «Про загальну середню освіту» [3], «Про вищу освіту» [4] і «Про дошкільну освіту» [5].

Поняття «освіта» сьогодні набуває нового змісту – якісною вважається та освіта, яка надає учням основні знання і навички, які, у свою чергу, необхідні для роботи і повсякденного життя, а також формує прагнення підвищувати свій освітній потенціал. Для досягнення якості навчання, необхідно визначити і ретельно вибрати знання і навички і закріпити їх у вигляді стандартів якості.

На сучасному етапі продовжується реформування системи освіти в Україні. У Верховній Раді на розгляді знаходиться проект нового Закону України «Про освіту», розроблена Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року [6]. Враховуючи це, тема випускної роботи є актуальною.

Досвід розвинених країн переконує нас в тому, що бажаного прогресу в розвитку держави неможливо досягти без вільної освіти, без університетів, в яких буде дух свободи, науки і демократії. Невипадково, ще в 1088 році при відкритті Болонського університету на його фасаді було написано «Освіта повинна служити

людству, освіта повинна бути вільною, освіта без науки не можлива». До цього визначення і повинна прагнути наша держава на шляху до міжнародного визнання.

Мета і завдання випускної роботи. Метою випускної роботи є статистичний аналіз стану і розвитку освіти в Україні.

Основними завданнями випускної роботи є:

- вивчення державної політики України у сфері освіти, системи освіти, її структури і основних показників;
- розгляд теоретичних основ статистичного дослідження стану і розвитку системи освіти в Україні;
- характеристика статистичних показників дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти;
- розгляд методологічних основ статистичного дослідження стану та розвитку системи освіти;
- аналіз рівня освіти населення України;
- аналіз показників стану і розвитку дошкільної та загальної середньої освіти в Україні;
- аналіз показників стану і розвитку професійно-технічної освіти;
- аналіз показників стану і розвитку вищої освіти.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження у випускній роботі є система освіти в Україні. Предметом дослідження є явища та процеси, які відбуваються у сфері освіти.

Методи дослідження. При дослідженні явищ і процесів у сфері освіти використовується сукупність статистичних методів аналізу: методи статистичних групувань, методи середніх та відносних величин, аналізу динаміки, індексний метод.

Структура випускної роботи. Випускна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У першому розділі випускної роботи викладається державна політика України у сфері освіти, розглядаються основні положення і статті Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту»; розглядається

структура системи освіти і наводяться основні показники дошкільної освіти, загальної середньої освіти, професійно-технічної освіти, вищої освіти.

У другому розділі випускної роботи розглядаються методологічні основи статистичного дослідження сфери освіти, зокрема: розглядаються можливості використання різних підходів при визначенні середніх показників рівнів освіти, відносних величин структури, координації, інтенсивності, порівняння; описуються основні підходи динамічного аналізу показників розвитку освіти; розглядаються особливості використання індексного методу і наводиться система індексів для аналізу стану і розвитку системи освіти, визначення впливу окремих чинників.

У третьому розділі випускної роботи проводиться статистичний аналіз показників стану і розвитку освіти в Україні за період з 2010 року до 2015 року, зокрема: аналізується рівень грамотності населення України, розглядається сукупний індекс рівня освіти за методологією Програми розвитку ООН і наводиться рейтинг України за цим показником серед інших країн світу у 2016 році; аналізується динаміка витрат на освіту, у тому числі з Державного бюджету, з місцевих бюджетів і з консолідованого бюджету; проводиться аналіз мережі та ступені охоплення дітей відповідного віку дошкільними навчальними закладами: аналізується динаміка і структура загальноосвітніх навчальних закладів, кількості учеників та учителів; досліджується мережа професійно-технічних закладів, кількість учнів у них і випуск кваліфікованих робітників; проводиться аналіз показників вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, визначаються тенденції притаманні вищій освіті в Україні.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, нормативно-законодавчі акти України, дані офіційних статистичних збірників України, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики та Міністерства освіти і науки України, матеріали науково-практичних конференцій, професійних періодичних видань, результати спостережень і обстежень у закладах освіти.

При виконанні дипломної роботи використовувались комп'ютерні програми Microsoft Word та Microsoft Excel.

ВИСНОВКИ

Освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. В умовах формування економіки, заснованої на знаннях, ключовими показниками якості людських ресурсів стає їх кваліфікація, володіння інформаційною культурою, здібність до творчості, інновацій. Освіта визначає положення людини в сучасному суспільстві, зачіпає все його життя і професійну діяльність, забезпечує придбання нових знань і навиків, підвищення загального рівня культури. Крім того, сфера освіти є крупною галуззю економіки, що привертає величезні трудові, матеріальні і фінансові ресурси.

Державна політика України у сфері освіти визначається Законодавством України, яке базується на Конституції України. Основою державної політики України у сфері освіти є «Закон про освіту», прийнятий Верховною Радою у 1991 році, із змінами, внесеними згідно з Декретами і Законами протягом 1993–2015 років. Відповідно до цього Закону прийнято Закони України «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту» і «Про вищу освіту».

На сучасному етапі продовжується реформування системи освіти в Україні. У Верховній Раді на розгляді знаходиться проект нового Закону України «Про освіту», розроблена Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року.

Досвід розвинених країн переконує нас в тому, що бажаного прогресу в розвитку держави неможливо досягти без вільної освіти, без університетів, в яких буде дух свободи, науки і демократії. Невипадково, ще в 1088 році при відкритті Болонського університету на його фасаді було написано «Освіта повинна служити людству, освіта повинна бути вільною, освіта без науки не можлива». До цього визначення і повинна прагнути наша держава на шляху до міжнародного визнання.

Проведений у випускній роботі статистичний аналіз стану і розвитку освіти в Україні дозволив зробити такі висновки.

За рівнем грамотності Україна займає одне з перших місць у світі (9-е місце з 187 країн за даними ЮНЕСКО) [35]. За даними Інституту Статистики ЮНЕСКО (березень 2016 року) рівень грамотності населення України становить 99,8% .

Рівень грамотності серед молоді у віці від 15 до 24 років включно складає 99.72% для чоловіків і 99.81% для жінок. Загальний рівень грамотності серед молоді складає 99.76%.

Показник рівня освіти разом з показниками тривалості життя і рівня доходу використовується для визначення інтегрального показника рівня життя населення – індексу розвитку людського потенціалу. При цьому розраховують сукупний індекс рівня освіти, який вимірює досягнення країни з погляду досягнутого рівня освіти населення за двома основними показниками: індексом грамотності дорослого населення та індексом сукупної частки учнів у віці від 6 до 24 років включно, які одержують початкову, середню і вищу освіту.

Слід відмітити, що в Україні сукупна частка учнів у віці від 6 до 24 років, які одержують початкову, середню і вищу освіту, за період з 2001 по 2013 роки постійно збільшувалась і досягла у 2013 році 81,0% проти 77,3% у 2001 році.

За сукупним індексом рівня освіти Україна займає 30-е місце зі 187 країн світу.

Підвищення загального рівня та якості освіти населення багато в чому залежить від *витрат країни на систему освіти*. Проведений аналіз показав, що сума витрат на систему освіти в Україні за період з 2010 року до 2016 року коливається від досить значного зростання до різкого зменшення. Так, у 2011 році порівняно з 2010 роком витрати з Державного бюджету зменшились на 5,5%, але при цьому витрати з місцевих бюджетів зросли на 15,8% і таким чином, витрати з консолідованого бюджету (сума витрат з Державного бюджету і місцевих бюджетів) зросли на 8,0%, а витрати на 1 особу, що навчається, збільшились на 8,5%.

У 2012 і 2013 роках спостерігалось зростання витрат на освіту як з Державного бюджету, так і з місцевих бюджетів, але у 2014 році відбувалось зниження фінансування системи освіти як з Державного бюджету – на 7,3%, так і з місцевих бюджетів – на 4,2%, тому витрати з консолідованого бюджету зменшились на 5,1% і в розрахунку на 1 особу – на 4,9%.

Особливо слід відмітити зміни, які відбулися у 2015 році. У порівнянні з 2014 роком спостерігається значне зростання фінансування освіти: з Державного

бюджету – на 15,8%, з місцевих бюджетів – на 23,0%, з консолідованого бюджету – на 20,9%, на 1 особу, що навчається, – на 27,9%.

Після таких досить позитивних змін у 2015 році на 2016 рік Держава запланувала значне скорочення фінансування системи освіти, за яким витрати з Державного бюджету повинні скоротитись на 3,6%, з місцевих бюджетів – на 24,3%, що призведе до зменшення витрат з консолідованого бюджету на 19,6% і до зменшення витрат на 1 особу, що навчається – на 19,3%. Такого зменшення обсягу фінансування системи освіти не спостерігалось з 2002 року, особливо враховуючи високий рівень інфляції в країні.

Що стосується % фінансування до обсягу ВВП, то ця частка постійно зменшувалась і становить у 2016 році всього 1,4% з Державного бюджету, 2,9% з місцевих бюджетів і 4,4% з консолідованого бюджету, що в 2-3 рази менше, ніж в країнах Євросоюзу.

Аналіз ситуації, яка склалась у системі дошкільної освіти, показав, що за період з 2011 до 2014 року всі показники дошкільних навчальних закладів щорічно збільшувались, а за останній рік, у 2015 році порівняно з 2014 роком, майже всі показники знизились. Так, загальна кількість дошкільних навчальних закладів з 2011 до 2014 року зросла на 1,1 тисяч одиниць або на 7,4% і склала на початок 2014 року 16,0 тисяч закладів. Але за один рік, у 2015 році порівняно з 2014 роком, кількість дошкільних закладів скоротилась на 1,0 тисячу або 7,2%. Аналогічно змінювались і інші показники.

Кількість місць у дошкільних закладах з 2011 до 2014 року зросла на 97 тисяч або на 9,1%, а у 2015 році порівняно з 2014 роком зменшилась на 89 тисяч або на 7,6%. До 2014 року зростала і кількість дітей, що відвідували дошкільні навчальні заклади – на 188 тисяч осіб або на 15,6%, при цьому кількість дітей в сільській місцевості зросла на 25,1% проти зростання кількості дітей в міських поселеннях на 13,1%. Але вже у 2015 році, кількість дітей, які відвідували дошкільні заклади зменшилась на 7,2%. Ступінь охоплення дітей відповідного віку дошкільними навчальними закладами також збільшувалась. Так, якщо у 2011 році дошкільними

зкладами було охоплено 53% дітей відповідного віку, то у 2014 році – 61%. У 2015 році цей показник скоротився до 56%.

У той же час по регіонах України розмах варіації ступені охоплення дітей дошкільними навчальними закладами досить значний: від 39% в Івано-Франківській області до 73 % у Полтавській і Сумській областях.

Необхідно відмітити, що сучасна мережа навчальних закладів дошкільної освіти не задовольняє потреби населення у цих послугах. Протягом усього періоду у розрахунку на 100 місць припадало значно більше дітей, особливо це стосується населення у містах. Якщо у 2011 році в середньому на 100 місць у дошкільних закладах припадало у сільській місцевості 85 дітей, а в містах 123 дитини, то у 2015 році відповідно 94 дитини у сільській місцевості і 132 дитини у міських поселеннях. Тому можна констатувати, що проблема забезпечення дітей дошкільними навчальними закладами, особливо у містах, постає досить гостро.

Аналіз стану і розвитку системи загальної середньої освіти показав, що протягом даного періоду чисельність учнів загальноосвітніх закладів постійно скорочувалася. Максимальне скорочування кількості учнів відбулось у 2014/15 навчальному році, у порівнянні з попереднім 2013/14 навчальним роком кількість учнів зменшилась на 231 тис. осіб або на 5,8%, а в порівнянні з 2010/11 навчальним роком, тобто за 4 роки, чисельність учнів у загальноосвітніх навчальних закладах зменшилась на 334 тис. осіб або на 8,1%.

За період з 2010/11 навчального року до 2014/15 навчального року зменшилась і кількість загальноосвітніх навчальних закладів, і кількість учителів у них. Найбільше скорочення відбулося у 2014/15 навчальному році порівняно з попереднім 2013/14 навчальним роком: кількість навчальних закладів зменшилась на 1,0 тис. або на 5,4%, а кількість учителів зменшилась на 32 тис. осіб або на 6,6%

За весь період, з 2010/11 навчального року до 2014/15 навчального року, кількість загальноосвітніх навчальних закладів зменшилась на 2,0 тис. або на 10,2%, кількість учнів зменшилась на 334 тис. осіб або на 8,1%, кількість учителів зменшилась на 39 тис. осіб або на 7,9% .

Поряд з державними загальноосвітніми навчальними закладами в Україні існують 167 приватних навчальних закладів, що становить біля 1% загальної кількості закладів, у яких навчаються 17863 учні або 0,5% загальної кількості учнів і працює 3728 учителів або 0,8% всіх учителів.

Серед загальноосвітніх навчальних закладів 23,7% або 4123 складають навчальні заклади нового типу, серед яких 499 гімназій, 324 ліцеї, 45 колегіумів і 3255 навчально-виховальних комплексів. У цих закладах вчаться 25,2% загальної кількості учнів і працюють 25,2% загальної кількості учителів. Тобто, навчальні заклади нового типу становлять досить значну частину у системі загальної середньої освіти в Україні.

Аналіз стану і розвитку професійно-технічної освіти показав, що кількість професійно-технічних навчальних закладів, починаючи з 2013 року зменшується, при цьому дуже значне зменшення відбулося у 2015 році – на 154 навчальні заклади або на 15,9% у порівнянні з 2014 роком. Що стосується кількості учнів, то вона збільшувалась у 2011 році – на 9,2 тис. осіб або на 2,2% у порівнянні з попереднім роком і у 2013 році – на 13,9 тис. осіб або на 3,4% порівняно з 2012 роком. У наступні два роки кількість учнів зменшувалась і особливо суттєво у 2015 році – на 75,6 тис. осіб або на 19,3%.

За весь період, у 2015 році порівняно з 2010 роком, кількість професійно-технічних навчальних закладів зменшилась на 161 заклад або на 16,5%, кількість учнів зменшилась на 108,4 тис. осіб або на 25,5%.

За цей період кількість підготовлених професійно-технічними навчальними закладами кваліфікованих робітників змінювалась нерівномірно. Збільшення випускників професійно-технічних навчальних закладів відбувалось лише у 2011 і 2014 роках. Найбільш суттєве збільшення випускників спостерігалось у 2014 році порівняно з 2013 роком – на 25,2 тис. осіб або на 12,5%. Але вже у 2015 році кількість підготовлених кваліфікованих кадрів різко зменшилась – на 45,3 тис. осіб, що становить 19,9%. За весь аналізований період кількість випущених кваліфікованих робітників зменшилась на 57,3 тис. осіб або на 23,9%. Така ситуація пов'язана зі скороченням кількості самих професійно-технічних навчальних

закладів на 161 заклад (16,5%) і, відповідно, зі зменшенням кількості учнів на 108,4 тис. осіб (25,5%). Перекладання фінансування професійно-технічної освіти на місцеві бюджети ще більше погіршить ситуацію у цій системі.

Статистичний аналіз системи вищої освіти показав, що загальна кількість вищих навчальних закладів в Україні за період з 2010/11 навчального року до 2014/15 навчального року щорічно зменшувалась. За весь період загальна кількість ВНЗ скоротилась на 149 навчальних закладів або на 18,3%. При цьому кількість вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації скоротилась на 96 закладів або на 19,9%, а кількість вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації скоротилась на 53 навчальні заклади або на 16,1%. Слід також відмітити, що найбільша кількість вищих навчальних закладів зосереджена у містах: Києві – 107, Харкові – 68, Дніпрі – 52, Львові – 43, Одесі – 39, Вінниці – 22.

На початок 2014/15 навчального року в системі вищої освіти України діяло 144 приватних вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, що складало 21,7% загальної кількості ВНЗ, в яких навчалось 154,9 тис. студентів.

На початок 2014/15 навчального року у вищих навчальних закладах всіх рівнів акредитації працювало 168,6 тис. педагогічних та науково-педагогічних працівників, з них 12,8 тис. докторів наук та 64,0 тис. кандидатів наук, 11,3 тис. професорів та 43,2 тис. доцентів.

У 2015 році вищими навчальними закладами різних рівнів акредитації підготовлено 86,5 тис. магістрів, 155,5 тис. спеціалістів, 103,3 тис. бакалаврів і 139,2 тис. молодших спеціалістів.

За період з 2010/11 навчального року до 2014/15 навчального року загальна кількість студентів вищих навчальних закладів постійно зменшувалась. При цьому більш високими темпами зменшувалась кількість студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Так, у 2011/12 навчальному році порівняно з попереднім 2010/11 навчальним роком кількість студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації зменшилась на 4 тис. осіб або на 1,1%, а кількість студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації зменшилась на 175 тис. осіб або на 8,2%. Найбільше зменшення кількості студентів відбулося у 2014/15 навчальному

році. У порівнянні з попереднім 2013/14 навчальним роком кількість студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації скоротилась на 78 тис. осіб або на 23,7%, а кількість студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації скоротилась на 286 тис. осіб або на 26,6%.

За весь аналізований період, з 2010/11 навчального року до 2014/15 навчального року, тобто за 4 роки, кількість студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації зменшилась на 110 тис. осіб або на 30,4%, а кількість студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації зменшилась на 692 тис. осіб або на 32,5%. При цьому, в середньому щорічно кількість студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації зменшувалась на 27,5 тис. осіб або на 8,3%, а кількість студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації – на 173 тис. осіб або на 9,4%.

Аналіз прийому до вищих навчальних закладів показав, що на 2011/12 навчальний рік у вищі навчальні заклади України III-IV рівнів акредитації було прийнято 307,3 тис. студентів, що на 74,1 тис. студентів або на 19,6% менше, ніж у попередньому 2010/11 навчальному році. У наступні два навчальні роки кількість прийнятих студентів збільшувалась: в 2012/13 навчальному році порівняно з 2011/12 навчальним роком – на 23,8 тис. студентів або на 7,8% і в 2013/14 навчальному році порівняно з 2012/13 навчальним роком – на 6,2 тис. студентів або на 1,9%. Але вже у 2014/15 навчальному році кількість прийнятих студентів різко скоротилась – на 45,8 тис. студентів або на 13,6%. Зменшення кількості прийнятих студентів відбулося також в 2015/16 навчальному році – порівняно з попереднім роком на 31,7 тис. студентів або на 9,9%. Необхідно також відмітити, що в 2015/16 навчальному році для навчання на платній основі було зараховано 46,2% абітурієнтів.

Випуск фахівців вищими навчальними закладами III-IV рівнів акредитації кожний рік зменшувався. Найбільше випуск фахівців зменшився: у 2013/14 навчальному році порівняно з 2012/13 навчальним роком – на 33,7 тис. осіб або на 6,7% і в 2014/15 навчальному році порівняно з 2012/13 навчальним роком – на 66,3 тис. осіб або на 14,1%.

Отже, проведений статистичний аналіз показав, що в системі вищої освіти України відбуваються суттєві зміни: зменшується кількість вищих навчальних закладів всіх рівнів акредитації, скорочується кількість студентів, зменшується

прийом до вищих навчальних закладів і випуск фахівців. Така ситуація може пояснюватись як демографічними проблемами зменшення кількості молоді вступного віку внаслідок скорочення народжуваності у попередні роки, так і загальним соціально-економічним станом країни, зменшенням доходів і платоспроможності населення, що стосується навчання на платній основі.

План дій Уряду на 2016 рік, що оприлюднений Кабінетом Міністрів України, передбачає прийняття урядових рішень щодо подальшого упорядкування та модернізації мережі державних вищих навчальних закладів, а також сприяння модернізації мережі комунальних та приватних вищих навчальних закладів. Повідомив освітній портал [33]. Наслідком ухвалених рішень має стати скорочення кількості вищих навчальних закладів та вищих спеціалізованих навчальних закладів на 10 відсотків. У документі зазначається, що заплановане скорочення має сприяти приведенню мережі вищих навчальних закладів у відповідність з потребами економіки та суспільства з урахуванням демографічного стану.

У Верховній Раді на розгляді знаходиться Проект нового Закону України «Про освіту», який передбачає введення 12-річної загальної середньої освіти.

Новим Законом передбачається, що початкова освіта триватиме 5 років, базова середня освіта здобуватиметься впродовж 4 років, а здобуття профільної середньої освіти триватиме 3 роки. Профільний рівень середньої освіти, у свою чергу, передбачатиме 2 напрями профілізації: загальноосвітній та професійний. Навчальні досягнення випускників по завершенні базової та повної середньої освіти будуть підтверджуватись державною підсумковою атестацією у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Навчання учнів за програмами 12-річної повної середньої освіти, у разі ухвалення закону, розпочнеться з 1 вересня 2017 року.

Всі зміни, передбачені у системі освіти, в першу чергу, потребують збільшення фінансування освіти, яке зараз відбувається за залишковим принципом. Необхідно прийняти міри по забезпеченню дітей віком до 6 років дошкільними навчальними закладами, відновити безоплатне харчування учнів хоча б молодших класів у загальноосвітніх навчальних закладах, оптимізувати витрати на професійно-технічну освіту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції Конституції від 15.05.2014, підстава v005p710-14 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 № 1060-XII в редакції Закону від 19.02.2016, // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
3. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 № 651-XIV в редакції Закону від 19.02.2016, // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
4. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII в редакції Закону від 13.03.2016, // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III в редакції Закону від 01.01.2016, // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
6. Проект нового Закону України «Про освіту» від 19.11.2015 № 3491. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://portfel.at.ua/news/noil/zakon_pro_osvitu/2015-10-18-276
7. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/smse/strategiya_reformuvannya_osvity_2.0.pdf
8. Вашків П.Г. Теорія статистики: Навчальний посібник / П.Г. Вашків, П.Л. Пастер, В.П. Сторожук, Є.І.Ткач. – К.: Либідь, 2010. – 320 с.
9. Громько Г.Л. Общая теория статистики: Практикум. – М.: ИНФРА, 2010. – 139 с.
10. Гусаров В.М. Статистика: Учебное пособие. – М.: ЮНИТИ –ДАНА, 2009. – 463 с.

11. Ефимова. М.Р. Социальная статистика: Учебное пособие / М.Р. Ефимова, С.Г. Бычкова; под ред. М.Р. Ефимовой. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 560 с.
12. Кацко И.А. Практикум по анализу данных на компьютере: Учеб. пособие для вузов / И.А. Кацко, Н.Б. Паклин // – М.: Издательство "КолосС", 2009. – 278 с.
13. Кравець О.С. Статистика: Навчальний посібник. – Одеса: Пальміра, 2008. – 387 с.
14. Курс социально-экономической статистики: Учебник. / Под ред. М.Г. Назарова. – М.: Омега-Л, 2007. – 984 с.
15. Назаров М.Г. Курс социально-экономической статистики.- М.: Финстатинформ, Юнити - Дана, 2000. – 771 с.
16. Мазуренко В.П. Теорія статистики: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2006. – 232 с.
17. Мармоза А.Т. Теорія статистики: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013.– 592 с.
18. Опря А.Т. Статистика. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
19. Статистика: Підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін.; За наук. ред. д-ра екон. наук С. С. Герасименка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2008. – 467 с.
20. Статистика: Учебник / Под ред. И.И. Елисейевой. – М.: ООО "ВИТРЭМ", 2008. – 448 с.
21. Столяров Г. С. Соціальна статистика: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц./ Г.С. Столяров, М.Ю. Огай. — К.: КНЕУ, 2011. — 195 с.
22. Підгорний А.З. Теорія статистики: Навчальний посібник. – Одеса: ОДЕУ, 2001. –150 с.
23. Социально-экономическая статистика: Учебник для вузов / Под ред. проф. Б.И. Башкатова. – М.: Юнити-ДАНА, 2002. – 454 с.
24. Социальная статистика: Учебник. / Под. ред. И.И. Елисейевой. –М.: Финансы и статистика, 2000. – 414 с.
25. Статистика: Підручник /С.С.Герасименко, А.В. Головач, А.М.Єріна та ін.- К.: КНЕУ, 2000. –468 с.

26. Статистичний збірник «Регіони України 2015. Частина 1». – К.: 2014. – 299 с.
27. Статистичний щорічник України за 2012 рік. – К.: Консультант, 2013. – 476 с.
28. Статистичний щорічник України за 2014 рік. – К.: Консультант, 2015. – 534 с.
29. Удотова Л.Ф. Соціальна статистика: Підручник. – К.: КНЕУ, 2002. – 376 с.
30. Уманець Т.В., Пігарев Ю.Б. Статистика: Навчальний посібник. – К.: ТО «Вікар», 2003. – 623 с.
31. Экономическая статистика: Учебник / Под ред. Ю.Н. Иванова – М.: ИНФРА, 2006. – 493 с.
32. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
33. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/>
34. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
35. Доповідь Програми розвитку ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Список_стран_по_уровню_грамотности_
36. Education Statistics (Wold Bank), April 2016
37. Витрати на освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cost.ua/budjet/expenditure/>